

บทที่ 8

ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ การเมืองการปกครองในประชาคมอาเซียน

อาจารย์ภณ ใจสมักร

สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต...ปรับปรุงเรียบเรียง

หัวข้อ

- 8.1 การเมืองการปกครองในสังคมไทยยุคใหม่สู่ประชาคมอาเซียน
- 8.2 ทิศทางความสัมพันธ์ทางการเมืองการปกครองยุคใหม่
- 8.3 การเมืองการปกครองในสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียน
- 8.4 แนวโน้มความร่วมมือและความสัมพันธ์ในประชาคมอาเซียน

แนวคิด

1. ระบบสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมเป็นกลไกสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในทิศทางที่แตกต่างกันด้วย แต่การสร้างคามผูกพันรักใคร่ต่อกันโดยอาศัย สังคมและวัฒนธรรมย่อมนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน
2. พื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการ ปกครองในประชาคมอาเซียน มีรากฐานเชื่อมโยงกันหลายมิติ เช่น การอยู่ร่วมกันในความ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งมีความหลากหลายและยอมรับซึ่งกันและกัน
3. การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองของ ประเทศไทยและสมาชิกในประชาคมอาเซียน ต้องอาศัยความไว้วางใจกัน และความร่วมมือช่วยเหลือกัน

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนรู้บทเรียนนี้จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมายของการเมืองการปกครองได้
2. บอกความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองได้
3. ยกตัวอย่างแนวโน้มความร่วมมือและความสัมพันธ์ในประชาคมอาเซียนที่ส่งผลต่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

8.1 ความรู้และความเข้าใจพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง

มิติความเชื่อมโยงกันระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในโลกยุค ใหม่ (Modern World) มองกลไกทางเศรษฐกิจว่าเป็นเครื่องมือพัฒนาสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่ และให้ ความสำคัญแก่การผลิตภายใต้การผันแปรของระบบแนวคิดทุนนิยม จึงต้องทำความเข้าใจและศึกษา

ความเกี่ยวข้องและมีผลต่อการดำเนินชีวิตมามากน้อยเพียงใด และรู้จักปรับตัวหรือตื่นตัวต่อสถานการณ์ย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบและสามารถดำรงชีวิตอยู่รอดได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และเป็นสุข

ในบทเรียนนี้ผู้เรียนน่าจะมีเกี่ยวกับทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยามาบ้างแล้ว เช่น วัฒนธรรมและสังคมระบบสังคม กลไกทางสังคม การกระทำทางสังคมหรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้เกิดการยึดถือปฏิบัติอย่างเป็นระบบวัฒนธรรม มีการสั่งสมและถ่ายทอด หรือรักษาไว้จนมีการสืบทอดต่อกันรุ่นต่อรุ่น จนเป็นกระบวน (pattern) กลายเป็นบรรทัดฐาน (Norms) โดยผ่านการจัดระเบียบทางสังคม และต่อไปนี้เป็น การอธิบายนัยความหมายกว้าง ๆ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจ

ความหมาย

ก่อนที่จะศึกษาเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในประชาคมอาเซียน ผู้เขียนขออธิบายคำศัพท์พื้นฐานการเรียนรู้ ดังนี้ คำว่า “ความสัมพันธ์” (Relation) หมายถึง การเชื่อมโยงกัน มีผลส่งต่อกัน เกี่ยวข้องกันระหว่างสิ่งใด ๆ กับคน กลุ่มคน หรือประเทศให้เกิดการติดต่อประสานกันไป

คำว่า “สังคม” (society) คือ ระบบปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันระหว่างบุคคล (Anthony Giddens, Mitchell Duneier, Richard P. Appelbaum, 2007: 59) ซึ่งมีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยง เสมือนเป็นข้อตกลงหรือกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมและยอมรับกันได้ แล้วจึงจัดเป็นระเบียบแบบแผนในการอยู่ร่วมกัน โดยมีเครื่องมือกำหนดพฤติกรรมและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์

คำว่า “วัฒนธรรม”(Culture) เป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่สังคมมนุษย์เสมอ ซึ่งพระยาอนุมานราชธน (เสฐียรโกเศศ) อธิบายไว้ว่า “มนุษย์เกิดในวัฒนธรรม คนจะเป็นคนขึ้นมาได้ก็ด้วยมีวัฒนธรรม ถ้าไม่มีวัฒนธรรมก็ไม่ใช่คน” (เสฐียรโกเศศ, 2515: 6)

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปกประพันธ์ ได้เขียนไว้ในหนังสือวรรณนิพนธ์เกี่ยวกับการบัญญัติศัพท์คำว่า “วัฒนธรรม” ทรงคิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2483 ในการปรารภของจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ซึ่งแรกเริ่มทรงใช้คำรูปภาษาสันสกฤตว่า “พหุทธิธรรม” ต่อมาทรงคิดถึงคำรูปภาษาบาลีว่า “วัฒนธรรม” (วรรณนิพนธ์, 2518 หน้า 81) ทรงแปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Culture หมายถึง การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง (วรรณนิพนธ์, 2518 หน้า 16) ซึ่งมีรากภาษาลาตินว่า Cultura

ในช่วงที่บ้านเมืองปรับเปลี่ยนสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตก มีการรื้อโครงสร้างทางสังคมไทย โดยกำหนดพระราชบัญญัติวัฒนธรรมของชาติ พ.ศ. 2485 ให้นิยามคำว่า “วัฒนธรรม” หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน นั้นหมายถึงความเรียบร้อยในตนเอง การปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบ้านเรือน ต่อชาติ ความมีมารยาท มีศีลธรรม เจริญงอกงามในจิตใจ มีความก้าวหน้าในวรรณกรรมและศิลปกรรม และความนิยมไทย (วรรณนิพนธ์, 2518 หน้า 15)

ส่วนเสาวคนธ์ สุดสวาสดิ์ กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนชีวิตร่วมกัน

ในทัศนะนักวิชาการชาวต่างประเทศหลายคนอธิบายคำว่า “วัฒนธรรม” (culture) เป็นแนวคิดพื้นฐานในสังคมวิทยา เพราะวัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอมและสร้างโครงสร้างสังคม และพยุ่งให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคม อาทิ

วิลเลียม คอรนบลัม (William Kornblum, 1988 p 84-85) อธิบายว่า วัฒนธรรม หมายถึง ชุดความคิด พฤติกรรม การผลิต ซึ่งสร้างขึ้นจากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่งโดยเชื่อมโยงผ่านการสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูด ภาพบันทึก การเขียน การสร้าง หรือผ่านการถ่ายทอดทางพันธุกรรม

เอฟ.บี. ไทเลอร์ (F.B. Tylor อ้างในเสาวคนธ์ สุดสวาท, 2545: 15) อธิบายว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งทั้งปวงที่ซับซ้อนรวมเป็นความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนศักยภาพและนิสัยต่าง ๆ ของมนุษย์ที่สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม

ดังนั้น สังคมและวัฒนธรรมจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน หมายความว่า สังคมเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมก็อาจเปลี่ยนไปตามพลวัตของสังคมก็ได้ และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม 3 ประการ คือ

- (1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (economics) เปรียบเหมือนเส้นเลือดในร่างกายที่ช่วยหล่อเลี้ยงร่างกายให้กระฉับกระเฉง และมีชีวิตอย่างเป็นสุข นั่นคือสังคมมีเศรษฐกิจดี คนก็จะอยู่ดี กินดี มีสุข
- (2) ปัจจัยทางการเมืองการปกครอง (political) เป็นเสมือนกลไกอวัยวะภายในและภายนอก ร่างกายที่ส่งเชื่อมต่อกำลังวังชาให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างปกติ
- (3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี (environment and technology) เป็นเสมือนเครื่องประตุนิคมให้เกิดขาบซึ่งและจรรโลงชีวิตให้เกิดความสุขที่จะอยู่ร่วมกันต่อไป

พัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในยุคใหม่

แม้ว่าแบบแผนสังคมมนุษย์ (Types of Human Society) ที่มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องและแตกต่างกันไปตามกาลเวลา มีเจริญรุ่งเรืองตามการสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์ แต่แบบแผนการดำรงชีวิตหรือวัฒนธรรมของสังคม ก็ย่อมดำเนินไปตามลักษณะปัจจัยเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองตามยุคสมัยนั้นๆ แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ

แบบแผนการดำรงชีวิต	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ลักษณะทางการเมืองการปกครอง
แบบล่าสัตว์และเก็บของป่า	แสวงหาแต่ละวันแบบหาเข้ากินค่า และแบ่งปันตามสมควร	เน้นพลังและอำนาจในตน รวมถึงธรรมชาตินิยม (Naturalism)
แบบเกษตรแผนเก่า	ค้นหาสิ่งแลกเปลี่ยนง่าย ๆ และช่วยเหลือ แบ่งปัน	อำนาจถือครองเหนืออาณาเขต และดินแดน
แบบเกษตรแผนใหม่	คิดค้นและสร้างแบบแผนการใช้เครื่องมือผ่อนแรงเพื่อการเลี้ยงชีพ	อำนาจชนชั้นนำ (Elite) ของเจ้าขุนมูลนายภายใต้ระบบอุปถัมภ์และเครือญาติ
แบบอุตสาหกรรม	มุ่งใช้เครื่องจักรกลเป็นปัจจัยการผลิตเพื่อตลาดจำนวนมาก และใช้กลไกตลาดและรัฐเป็นแรงหนุน	ชนชั้นอำนาจนิยมและทุนนิยมที่มีลักษณะเป็นพหุนิยม (pluralism)
แบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสังคมความรู้	ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือการตลาดขนาดใหญ่และแข่งขันในระบบตลาดเสรี	นายทุน (Capitalist) และการต่อรองเพื่อความร่วมมือ (Cooperation) ภายใต้ความมั่นคงอย่างมั่นใจต่อกัน

เมื่อสังคมมนุษย์พัฒนาก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ((Industrial Societies) อันเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในอังกฤษ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงจากผลความคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ที่นำเครื่องจักรกลพลังไอน้ำขึ้นมาแทนการใช้แรงงาน ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตอย่างกว้างขวางนำไปสู่การผลิตเพื่อการแลกเปลี่ยนเชิงแข่งขันทางตลาดขนาดใหญ่มากขึ้น และจากการก้าวสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้การดำรงอยู่เป็นรัฐชาติ (Nation-states) ต้องมีความรัดกุมมากขึ้น นั่นหมายถึง สังคมการเมือง การจัดการภาครัฐ การดำรงอยู่ของพลเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาความมั่นคงของรัฐ จำเป็นต้องมีวิธีการที่ดี เพราะสังคมโลกเปิดโอกาสให้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมกันมากขึ้น

ดังนั้น กลไกทางเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองระหว่างประเทศ ต้องพัฒนาตามแนวคิดสังคมตะวันตก (Westernization) จนเกิดเศรษฐกิจอุตสาหกรรมใหม่ (newly industrializing economics : NIEs) อาทิ บราซิล แม็กซิโก ฮองกง เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และไต้หวัน ซึ่งมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก และค่อย ๆ ขยับขยายสู่ประเทศกำลังพัฒนา และต่างประคับประคองให้สังคมประเทศตนเองเกิดการพัฒนาให้เจริญรุดหน้า แต่ต้องสามารถรักษาสภาวะคงอยู่ร่วมกันได้ แต่เมื่อการพัฒนาทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางความเป็นอยู่โดยเฉพาะความยากจน และนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2483-2488 (ค.ศ.1940-1945) ทำให้แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองต้องดำเนินไปตามสหรัฐอเมริกา ผู้มีบทบาทเชิงเศรษฐกิจและการเมืองในสังคมโลกใหม่ ซึ่งสามารถสร้างความร่วมมือในภูมิภาคประเทศกำลังพัฒนาได้อย่างกว้างขวาง และประเทศต่าง ๆ ก็ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจที่พยายามมุ่งให้เกิดการเจริญเติบโตที่เทียบเคียงเดียวกับสหรัฐอเมริกาที่เน้นนโยบายการค้าเสรี ภายใต้การไม่ก้าวล่วงต่อกัน ไม่ทำลายระหว่างกัน หากจะต้องมีความร่วมมือกัน สร้างความไว้วางใจต่อกัน (Anthony Giddens, Mitchell Duneier, Richard P. Appelbaum, 2007: 82) แต่ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจโลกสร้างความปั่นป่วนไปทั่วสหรัฐอเมริกาและยุโรป ในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ.1997) ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องค้นหาจุดยืนที่เหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศของตน

8.2 ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองในสังคมไทย

คำว่า “เศรษฐกิจ” (economy) หมายถึง กิจหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และประหยัดที่สุด (จำนง อดิวัฒน์สินธุ์, 2545) ส่วนคำว่า “การเมืองการปกครอง” เป็นกระบวนการจัดสรรอำนาจต่อรองระหว่างกันในสังคมภายใต้ความสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ

ประเทศไทยหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) เกิดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยอำนาจชนชั้นนำ (Elite) ของเจ้าขุนมูลนายภายใต้ระบอบอุปถัมภ์และเครือญาติ ซึ่งประชาชนยังคงเป็นผู้ขาดความรู้ประชาธิปไตยและถูกรองอำนาจอ้าง ทำให้เกิดอำนาจแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ที่พยายามให้เข้ามาช่วยเหลือต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ เช่น ในปี พ.ศ. 2490 ส่งผู้เชี่ยวชาญมาศึกษาการวางแผนพัฒนาประเทศ จนเกิดเป็นแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 และมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

และเป็นผู้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยกำหนดทิศทางการสำคัญคือ นำทุนประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดย

- การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ
- การเสริมสร้างทุนเศรษฐกิจ (ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน)
- การสร้างทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มุ่งสร้างความมั่นคงทางอาหาร การจัดการฐานการผลิตภาคเกษตร ความพร้อมรองรับภัยพิบัติทางธรรมชาติ)

สำหรับแนวคิดการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันนี้ มีการสร้างสรรค์และพัฒนาเป็นวิธีการเชิงระบบเศรษฐกิจ หลายรูปแบบ ได้แก่

1. ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม เน้นสนับสนุนภาคเอกชนให้ทำการค้าเสรี (Free Trade) ให้เกิดการแข่งขันระหว่างเอกชน โดยรัฐไม่เข้าไปแทรกแซง

2. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) เป็นการพัฒนามาจากเศรษฐกิจเสรีนิยม เน้นอำนาจเศรษฐกิจรวมศูนย์อยู่ที่นายทุนที่มั่งคั่ง ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจ เรามักเรียกว่า “บรรษัทข้ามชาติ”

3. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Communism) เป็นการคุมอำนาจเศรษฐกิจโดยรัฐทั้งการผลิตและการวางแผนนโยบายทางเศรษฐกิจ

4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed) เป็นระบบเศรษฐกิจผสมผสานระหว่างทุนนิยมกับสังคมนิยม โดยรัฐเข้ามาดำเนินกิจการบางอย่าง หรืออาจเป็นการร่วมทุน แต่เปิดโอกาสให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินบางอย่างและให้เสรีภาพในการประกอบอาชีพ และมีการแข่งขันโดยเสรี แต่กิจการด้านสาธารณูปโภค อุตสาหกรรมหลักยังอยู่ในการควบคุมของรัฐบาล เพื่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน

ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสังคมโลกหลังยุคสงครามเย็น (Post-Cold War) เป็นยุคแห่งความพยายามพึ่งพาอาศัยกันเสมือนโลกเป็นหนึ่งเดียว หรือเราเรียกกันว่า สังคมไร้พรมแดน ซึ่งแผ่ขยายแนวคิดการพัฒนาระดับสมัย (Modernization) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ตามลัทธิทุนนิยม โดยใช้การอุตสาหกรรมการผลิตเป็นวิธีขับเคลื่อน ทำให้สังคมอุตสาหกรรมต้องเกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการใช้ความรู้เพื่อประกอบการผลิตแข่งขัน สร้างสรรค์กลยุทธ์เพื่อการแข่งขันและต่อรองทางการผลิตกันและกัน หากมองแนวคิดการพัฒนาตามภาวะทันสมัย (Modernization) เห็นได้ว่า อัลวิน ทอฟเลอร์ (Alvin Toffler อังโน สมชาย ภคภาสวิวัฒน์, 2555) มองสังคมโลกแห่งการพัฒนา แบ่งได้ 3 ยุค ซึ่งเรียกเป็นคลื่น คือ

1. ยุคแรก คือคลื่นลูกที่หนึ่ง (First Wave) เป็นสังคมเกษตร
2. ยุคสอง คือคลื่นลูกที่สอง (Second Wave) เป็นสังคมอุตสาหกรรม
3. ยุคสาม คือคลื่นลูกที่สาม (Third Wave) เป็นสังคมเทคโนโลยีข่าวสารความรู้

แต่สำหรับมุมมองทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx อังโนเรื่องเดียวกัน) ได้เขียนไว้ว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นไปแบบวิภาษวิธี (Dialectics) กล่าวคือ การ

เปลี่ยนแปลงระยะแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ (Quantitative Change) จนกระทั่งถึงจุดหนึ่งก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ (Qualitative Change) เขาเชื่อว่า กลุ่มที่เป็นผูกขาดและครอบครองปัจจัยการผลิต เป็นชนชั้นและชนชั้นกลุ่มส่วนน้อย ในขณะที่คนส่วนใหญ่ขาดปัจจัยการผลิต จึงทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม จนในที่สุดก็จบลงที่สังคมคอมมิวนิสต์ ดังนั้น ความขัดแย้งในสังคมจะหมดไป ก็ต่อเมื่อมีการกระจายปัจจัยการผลิต ไม่ถูกครอบงำโดยชนชั้น (Class) กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ฉะนั้น ระบบทุนนิยมจึงเป็นผู้ชนะเหนือระบบคอมมิวนิสต์

ดังนั้น กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) จึงเป็นการแผ่ขยายพลังหรืออิทธิพลของสิ่งต่อไปนี้

- ทางเศรษฐกิจ เน้นการเปิดเสรีทางตลาดสินค้าและบริการ
- ทางสังคมและวัฒนธรรม เน้นการแข่งขัน และกระตุ้นความเชื่อและค่านิยม
- ทางการเมืองการปกครอง เน้นความเป็นอิสระเสรีภาพ การปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ทางผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการสูญเสียความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาของแต่ละประเทศ จึงมีลักษณะที่นำไปสู่การสร้างความร่วมมือระหว่างกัน (Cooperatives) แต่มักเผชิญกับอุปสรรคการปะทะกันทางอารยธรรม (The Clash of Civilizations) เช่น ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ความขัดแย้งทางมรดกทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความเชื่อ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การสร้างระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่น่ามาใช้เป็นกฎเกณฑ์จัดการและควบคุมสังคมโลกสมัยใหม่ให้สามารถดำเนินอยู่ต่อไปร่วมกันได้อย่างปกติสุข เช่น

- การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เมื่อ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) เพื่อจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและการเปิดการค้าเสรีในวงกว้าง ซึ่งต่อยอดมาจากแกตต์ หรือชื่อเต็มว่า “ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า” (GATT) ที่ตั้งขึ้นเมื่อ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2491 (ค.ศ.1948) ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้า

แต่เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกช่วงปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ.2009) ทำให้ประเทศมหาอำนาจเร่งผลักดันให้มีการเปิดเสรีการค้ารอบโตฮาให้ประสบความสำเร็จ เพื่อลดการกีดกันทางการค้าและเปิดเสรีการค้าที่นำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การประชุมกลุ่มประเทศ G-8, G-20, APEC, AEC, ASEAN+3, ASEAN+6, กลุ่มประเทศ BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน สเปน) เป็นต้น นอกจากนี้ระบบทุนนิยมเสรีกำลังประสบปัญหาและต้องปรับตัวไปตามเสถียรภาพ ความแข็งและอ่อนตัวทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุนได้รวดเร็ว

- การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการแข่งขันตลาดเสรี (Free market) และเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมที่หลั่งไหลตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Cross-Cultural) นำไปสู่ความขัดแย้งเพื่อการอยู่รอด ทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่เป็นทุนสังคมอย่างมากมาย และยังส่งผลต่อการวิกฤตต่าง ๆ เช่น การขาดแคลนพลังงาน การผลิตอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรโลก การใช้ทรัพยากรน้ำเกินขอบเขตจนนำไปสู่ภัยแล้ง

นอกจากนี้ กระแสโลกาภิวัตน์ที่มุ่งกระตุ้นความเชื่อและค่านิยมเพื่อความเป็นหนึ่งเดียว ย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง มีการละเลยและละทิ้งรากฐานการก่อเกิด

ทางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นหนทางที่นำไปสู่การทำลายชาติพันธุ์และอารยธรรมในสังคมย่อย เช่น กรณีปัญหาโรฮิงญา ปัญหาคนชายขอบ เป็นต้น

- การปรับทิศทางระบบการเมืองการปกครอง ทำให้สังคมโลกมีการขยายเน้นความเป็นอิสระเสรีภาพ การปกป้องสิทธิมนุษยชน

- การเอาใจใส่ห่วงใยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากวิกฤตภัยพิบัติธรรมชาติ อาทิ สึนามิในประเทศญี่ปุ่นเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) จนทำให้เกิดการแผ่กระจายกัมมันตรังสีจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิมะ

เพราะฉะนั้น เศรษฐกิจในสังคมนั้น ๆ จะเข้มแข็งหรือถดถอยเพียงใด กลไกหนึ่งที่เป็นตัวพ่วงหรือผลักดัน คือ ระบบการเมืองการปกครอง เพราะการเมืองในระบบทุนนิยมและระบบสังคมนิยม ก็ยังคงเป็นบุคคลที่ถือพลังอำนาจ (empowerment) ครอบครองปัจจัยการผลิตมากกว่า เช่น นายทุนในระบบการเมือง นายทุนในระบบการปกครอง หรือชนชั้นสูงในระบบการปกครอง ล้วนเป็นผู้ที่มีพลังความสามารถและศักยภาพพร้อม 3 ประการ ที่นำมาใช้เป็นพลังอำนาจต่อความได้เปรียบเพื่อทำให้เกิดความมั่งคั่ง (Wealth) ประกอบด้วย

(1) การศึกษา (education) = “เพิ่มพูนปัญญา” เป็นหนทางสู่ความรู้โรจน์ทางปัญญา ที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาจากการแสวงหาความรู้วิชาการ (academic) ด้วยการใช้ทักษะการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความฉลาดหรือเชาว์ปัญญา (intelligence) แต่การมีการศึกษาที่ดีต้องเกิดจากการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน

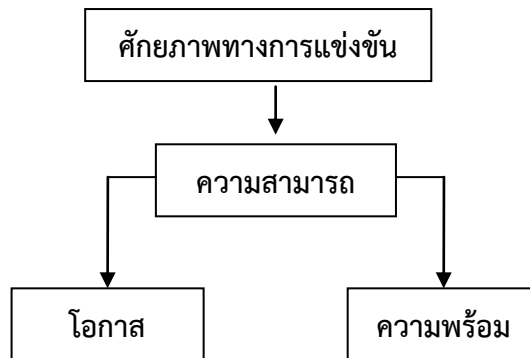
(2) อาชีพการงาน (occupation) = “สร้างคุณค่าชีวิต” เป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า และสร้างอำนาจการต่อรองกับสังคมภายนอกที่ต้องพบปะสังสรรค์กันต่อไป

(3) รายได้ (income) = “เศรษฐกิจรุ่งเรือง” เป็นตัวชี้วัดความมั่งคั่งของบ้านเมือง เพราะรายได้ในการดำรงชีพเพียงพอ ย่อมแสดงได้ว่าสังคมกินดีอยู่ดีได้

8.3 การเมืองการปกครองในสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศไทย ทำให้เห็นมุมมองการพัฒนาสังคมไทยและพฤติกรรมดำรงชีวิตของคนในสังคมไทย ขาดความสมดุลแห่งการดำรงชีวิตมาก มีความเหลื่อมล้ำทางความคิดและทางปัญญาจนนำไปสู่ความแตกแยกทางการเมืองอยู่ร่วมกัน เพราะกระบวนการพัฒนาที่มุ่งใช้ทรัพยากรทุกด้านอย่างเต็มกำลัง ไม่ระมัดระวัง ขาดความมีวินัยทางการเงินการคลัง รวมถึงมุ่งสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการบริโภคนิยมที่รอรับความช่วยเหลือ หรือประชานิยม (Populism) มากกว่าการสร้างนิสัยพึ่งตนเองให้เข้มแข็ง นำไปสู่ความเฉื่อยทางสังคม (social lakes) ขณะเดียวกันขาดมุ่งส่งเสริมให้คนดำเนินชีวิตอยู่รอดด้วยการพึ่งพาตนเอง (self-reliance) อย่างยั่งยืนและมั่นคงในชีวิต ซึ่งสภาพการณ์เช่นที่กล่าวมามีความชัดเจนภายหลังสิ้นสุดสงครามเย็น (Cold war) พ.ศ. 2534 ที่สหภาพโซเวียตล่มสลาย ระบบคอมมิวนิสต์ล่มสลายด้วย มีการรวมตัวของเยอรมันตะวันตกกับตะวันออก สร้างความร่วมมือเป็นกลุ่มยุโรป (EU) กลับมาใช้แนวทางระบบทุนนิยม ทำให้บทบาทของระบบทุนนิยมมีพลังต่อรองกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงประเทศไทยด้วย

เพราะฉะนั้น “คน” (People) ที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ ต้องสร้างและพัฒนาคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยทำให้มีความพร้อม ทั้งด้านศักยภาพ และความสามารถเพื่อให้เป็นกำลังคน กำลังแข่งขันที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติได้

ที่มา : ภณ ใจสมัคร, 2549

ในประเด็นนี้ สังคมไทยได้เปลี่ยนมิติความสัมพันธ์เชิงสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เพื่อเตรียมเผชิญแนวทางการพัฒนาสังคมสู่ความทันสมัยด้วยความพยายามนำประเทศไทยสู่การแข่งขันและการลงทุนในระบบตลาดสังคมโลก ซึ่งในปี พ.ศ. 2530 ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เป็นต้นมาเป็นการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยอย่างรวดเร็วทุกด้าน เช่น สังคมขยายตัว วัฒนธรรมข้ามแดนมากขึ้น เปิดทางเศรษฐกิจขยายตัวอย่างเสรี ระบบการเมืองสร้างประชาธิปไตยแบบพลพรรคการเมืองขึ้นมีอำนาจต่อรองกับประชาชน การเปิดเขียนทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น แต่ยังคงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถช่วยให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัย เป็นสุขที่แท้จริงแก่ประชาชน สังคมไทยยังคงค่อนข้างมีลักษณะ “รวบกระจุก จนกระจาย” เช่นเดิม

สำหรับราชอาณาจักรไทย (The Kingdom of Thailand) หรือเรียกว่า “ประเทศไทย” นั้น ได้เร่งการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนาประเทศตามระบบทุนนิยมในประมาณปี พ.ศ. 2529 ในสมัยการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ดำเนินนโยบายบริหารจัดการประเทศโดยเปิดประเทศ และเปลี่ยนแนวคิดการพัฒนาประเทศเชิงรุก เป็นผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มอินโดจีน เช่น การประสานงานให้มีการเจรจาความร่วมมือระหว่างเขมร 4 ฝ่าย เพื่อยุติการสู้รบ และสนับสนุน ให้มีการจัดตั้งรัฐบาลประเทศกัมพูชาภายใต้การนำของสมเด็จสีหนุ นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเอกชาติชาย มีชื่อเรียกที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือ นโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า”

ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้อนุมัติโครงการให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในหลายโครงการ เช่น โครงการโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมาย โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ โครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และโครงการทางด่วนยกระดับ ตัวเลขความเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของประเทศไทยในช่วงนั้นร้อนแรงถึงกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ต่อปี กระทั่งมีการคาดหมายโดยทั่วไปว่าประเทศไทยจะเป็น “เสือตัวที่ 5” ของเอเชีย (Fifth Asian Tiger) ต่อ

จาก "สี่เสือเศรษฐกิจของเอเชีย" คือ เกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ และไต้หวัน แต่สุดท้ายไปไม่ได้ตามเป้าหมาย

ดังนั้น การสร้างความสามารถแก่คนในสังคมไทยที่ผ่านมา อาจต้องทบทวนมิติ 2 มิติ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ต้องใช้เป็นเครื่องมือช่วยสร้างและผลักดันให้คนแสดงความสามารถออกมา (ในทางที่ดีนะครับ) โดยการออกแบบกระบวนการ (Process Design) ให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในทางที่ดีเพื่อตนเอง ในการจัดการเรียนรู้ในสถานการศึกษาทุกระดับ ต้องเร่งปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องตามอุดมการณ์ปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 ที่ว่า "...ต้องเร่งพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพเพื่อทำให้คนมีคุณลักษณะ **ดี เก่ง มีสุข**

2. การเพิ่มสมรรถนะ (Competencies) แก่คนในสังคมยุคใหม่ที่มีกพิสูจนท์ "ศักยภาพ" ของบุคคลเป็นอันดับแรก ซึ่งศักยภาพบุคคล พิจารณาได้จาก "ความสามารถ" และ "คุณลักษณะ" ที่นำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพบุคคล ซึ่งต้องพิจารณาจาก

(1) ความรู้และแหล่งความรู้

ปัจจุบันมีอยู่มากมายและเลือกได้จากหลายช่องทาง

(2) การเรียนรู้

สามารถทำให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แต่ต้องระมัดระวังและเลือกเรียนรู้

ศักยภาพบุคคล พัฒนาได้จาก			
ความรู้		การเรียนรู้	
การถ่ายทอด	การสั่งสม	ประสบการณ์	จินตนาการ
↓ ผู้รู้ / แหล่งเรียนรู้ ↓	↓ แสวงหา / ผึกฝน ↓	↓ คิด / แลกเปลี่ยน ↓	↓ คิด / ผึกฝน ↓
มีมาก	มีน้อย	มีน้อย	มีน้อย

สิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้ความสามารถของคนแต่ละคนที่จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาประเทศก้าวไปสู่ความเจริญเติบโตที่เหมาะสมและอยู่ร่วมกับสังคมนานาประเทศได้นั้น ก็ต้องสร้างและพัฒนาการศึกษา (Education) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนนักศึกษายุคใหม่ ต้องมีความผสมผสาน (บูรณาการ) และรู้เท่าทันคุณลักษณะผู้เรียน (จริตของผู้เรียน) อย่างถ่องแท้ ซึ่งครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอและสร้างวิธีการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคนหรือเยาวชนให้ก้าวไปสู่คนในยุคสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งปัญญาอย่างยั่งยืน โดยเน้น (1) มาตรฐาน และ (2) คุณภาพ ที่สามารถทำให้สังคมอยู่ร่วมกันในฐานะเป็นพลเมืองและพลโลกเดียวกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8, 9, 10 และ 11 ได้ให้ความสำคัญการพัฒนา "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" และมีความยั่งยืนด้วย

8.4 แนวโน้มการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในประชาคมอาเซียน

สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ระบบทุนนิยมในสังคมยุคใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์นั้น อาจต้องคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้

1. เทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ทัดเทียมนานาอารยประเทศ เพื่อเผชิญการแข่งขันและต่อรองได้อย่างเหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right)

3. ความร่วมมือระหว่างกลุ่มและภูมิภาคของแต่ละประเทศต่าง ๆ มากขึ้น

ซึ่งความจริงประเทศไทยก้าวสู่ระบบทุนนิยมภายใต้กลไกระบบตลาด โดยใช้อุตสาหกรรมเป็นกลไกการผลิตมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2493 ทำให้สังคมไทยต้องเข้าสู่ระบบการแข่งขันกับต่างประเทศตามกติกาการค้าเสรี แต่จุดอ่อนการพัฒนาประเทศไทย ก็คือ ความสามารถเข้าถึงปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น สังคมไทยยังไม่มีศักยภาพแข่งขันและต่อรองได้ดีมากนัก เพราะการส่งเสริมการศึกษาให้ปรากฏ 3 ประการข้างต้น ยังไม่มีทิศทางที่สอดคล้องกับกลไกแวดล้อมการพัฒนาระหว่างนานาชาติ จึงกลายเป็นความสับสนและมึนงงต่อการบวนการจัดการบริหารประเทศ

ความต้องการของคนในสังคมไม่สามารถสร้างความเชื่อมโยงกับศักยภาพของบุคคล แต่กลายเป็นความขัดแย้งและความไม่เท่าเทียม ใครที่มีโอกาสและความพร้อมมากกว่า และสามารถวิ่งไปข้างหน้าก่อนก็ย่อมได้เปรียบกว่า คนที่อ่อนแอก็กลายเป็นเหยื่อคนที่เข้มแข็ง จึงทำให้เกิดการฟุ้งเฟ้อหรือยึดโยงปรากฏขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ (เป็นค่าย เป็นแก๊งค์) ซึ่งบุคคลใดไม่สามารถใช้สติปัญญาคิด วิเคราะห์ แยกแยะ บุคคลนั้นก็ไม่สามารถจัดการและควบคุมชีวิตให้ดำรงอยู่ในระบบได้สมดุล นำไปสู่ความสั่นคลอนต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้บุคคลใดที่ขาดฐานรากการดำรงชีวิตที่ไม่สัมพันธ์กับความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ก็ย่อมนำไปสู่การล่มสลายในชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ การก่อรากความขัดแย้งทางสังคม การฆ่าตัวตาย การกีดกันด้านสิทธิเสรีภาพ การกระทำความรุนแรงต่อกัน เป็นต้น

ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาประเทศที่มุ่งความเจริญเติบโตตามดัชนีมวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) เป็นสิ่งจำเป็นในระบบทุนนิยม (Capitalism) ก็ตาม แต่การพัฒนาประเทศที่ดีนั้น เป้าหมายสูงสุด ก็คือ การพัฒนาให้คนเกิดความผาสุก กินดี อยู่ดี รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือในประชาคมอาเซียนและภูมิภาคอื่น ๆ การใช้ระบบอำนาจรัฐในการบริหารจัดการบ้านเมืองภายใต้กลไกการเมืองและการปกครอง ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ กล่าวคือ

1. การปรับปรุงโครงสร้างอำนาจบริหารจัดการรัฐ

ปัจจุบันประเทศไทยพยายามปรับปรุงโครงสร้างอำนาจรัฐให้เกิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) องค์การรัฐจึงควรให้ความสนใจและสร้างแนวทางพัฒนาความยั่งยืนของสังคมไทยยุคใหม่ และต้องพยายามลงทุนและเสริมสร้างศักยภาพทางการศึกษาเป็นอันดับแรก และมีวิธีการตรวจสอบและควบคุมที่ดี เช่น ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. 2546 จำนวน 9 หมวด แต่หมวดหนึ่งที่ประชาชนต้องกำกับติดตามตรวจสอบคือ มาตรา 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ

- (1) ต้องทำให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ตอบสนองความต้องการประชาชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
- (2) ต้องเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของภาครัฐ ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ จึงบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (result-based management / RBM)
- (3) ทำให้มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่า
- (4) ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในราชการให้กระชับ เป็น one-stop service ซึ่งต้องมีการสนับสนุนทางเทคโนโลยี และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานไปด้วยกัน
- (5) ปรับปรุงภารกิจส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนอง
- (7) ต้องมีการประเมินการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ รัฐต้องสามารถจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิดระบบถ่วงดุลอำนาจในระบบรัฐสภาให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 3 อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

2. การสร้างประชาคม (Civil Society) หรือประชาคม (Community)

การสร้างพลังกลุ่มของประชาชน ชุมชน และสังคม รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาค เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในโลกสมัยใหม่ หรือโลกาภิวัตน์ เพราะระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นกลไกควบคุมอำนาจใจของคนได้มากที่สุด เช่น การรวมตัวของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศเป็น ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 จำเป็นต้องมีการสร้างหลักประกันความร่วมมือระหว่างกันให้ประชาชนและประชาสังคมเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดงบประมาณสนับสนุนให้องค์การศึกษาระดับชาติดำเนินการอย่างแข็งขัน

3. การพัฒนาระบบการเมือง (Political Development)

ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจระบบคิดทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เช่น เคารพเสียงข้างมาก แต่ต้องใคร่ครวญเสียงข้างน้อยว่ามีเหตุผลเพียงใด ระบบการเมืองภายใต้รัฐสภา ต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดีในการปกครองบ้านเมืองภายใต้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการที่กฎหมายกำหนดอย่างจริงจัง เพื่อช่วยให้เกิดการปรับตัวในระบบที่มุ่งความสมดุลในการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เป็นสังคมร่วมสมัย กล่าวคือ (สำนักงาน ป.ป.ช., 2550)

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

4. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

คนไทยต้องแสดงบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยให้หนักแน่นตามหลักการประชาธิปไตยที่ นายอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincon) อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาท่านหนึ่ง กล่าวไว้คือ การปกครองบ้านเมืองตามแนวประชาธิปไตย ต้องเป็นการปกครองของประชาชน (of people) โดยประชาชน (by people) เพื่อประชาชน (for people) ได้แก่ (สุขุม นวลสกุล, 2539 : 20-22)

1. รู้จักการเคารพเหตุผลมากกว่าการเคารพบุคคล
2. รู้จักการประนีประนอม
3. รู้จักการมีระเบียบวินัยตามกฎหมาย
4. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม
5. มีส่วนร่วมในการกำกับและตรวจสอบอย่างจริงจัง

5. การสร้างความเข้มแข็งภายในสังคมของประชาคมอาเซียน

แม้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่มีความริเริ่มการตั้งประชาคมอาเซียน โดยการสร้างความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาค 5 ประเทศก่อน แล้วก้าวหน้าเป็น 10 ประเทศในเวลาต่อมา แต่ประเทศไทยต้องสามารถแสดงบทบาทให้ประจักษ์ และสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยให้คนไทยเกิดความกระจำจืดอย่างจริงจัง และสร้างกระบวนการประชาธิปไตยที่หนักแน่นตามหลักการประชาธิปไตยสากลเป็นพื้นฐาน

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยสู่สังคมประชาธิปไตย ต้องพัฒนารากฐานภูมิรัฐและภูมิคิดของพลเมืองคนไทย ดังนี้

1. การรู้จักเคารพระเบียบวินัยของตนเอง สังคม ชุมชน และชาติ
2. การฝึกฝนคนไทยเรียนรู้ความจริงจากการอ่าน
3. การฝึกการมีส่วนร่วมในตัวตนให้มากขึ้น เช่น จิตอาสา การแบ่งปัน
4. การสร้างจิตสำนึกคุณค่าความเป็นไทยของแผ่นดินที่อยู่ทีกิน
5. การตระหนักภูมิปัญญาและศิลปวิทยาการของประชาชนคนไทย

สรุป

ความเชื่อมโยงกันระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง ซึ่งในโลกยุคใหม่ (Modern World) เป็นเครื่องมือพัฒนาสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่ และให้ความสำคัญแก่การผลิตภายใต้ระบบทุนนิยม ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองต้องดำเนินไปอย่างรอบคอบ รอบรู้ และสามารถรวบรวมพัฒนาการมาช่วยกำหนดแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนก็ยิ่งทำให้ต้องรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งทีกล่าวมาข้างต้นเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมมิ่งคลาจารย์. (2550). **ธรรมะเพื่อชีวิตที่งดงาม**. สำนักพิมพ์ธรรมสภาศูนย์หนังสือ พระพุทธศาสนา, กรุงเทพฯ.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). **การสร้างสรรค์ปัญญาเพื่ออนาคตมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2549). **ฐานที่มั่นของชีวิตและสังคม**. สำนักพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, กรุงเทพฯ.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2538). **ชีวิตที่สมบูรณ์**. สำนักพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, กรุงเทพฯ.
- วรรณนา วงษ์ฉัตร, แปล. (2555). **มีชีวิตที่ดี มีบทเรียนดี ๆ ให้ชีวิต**. สำนักพิมพ์ปี่มีเดีย : กรุงเทพฯ.
- วิทยากร เชียงกุล. (2551). **จิตวิทยา ความฉลาด และความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.
- วัลลภ สุวรรณดี. (2555). **คำกล่าวต้อนรับในการปฐมนักศึกษาใหม่ ปีการศึกษา 2555**. มหาวิทยาลัย เกษมบัณฑิต.
- สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2539). **การเมือง การปกครองไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงาน ป.ป.ช. (2550). **คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.
- Jonathan H. Turner.(1994). **Sociology concepts and uses**. University of California, McGraw-Hill.
- John J. Macionis. (1995). **Sociology**. Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Robert J. Stenberg. (2000). **Practical Intelligence in Everyday Life**. Cambridge University Press.